

**Marit Aasen og Monica G.
Mitchell**

Motiverende tekstarbeid på mellomtrinnet

**Skolebiblioteket og LK20
-mer enn**

«Rett bok til rett leser»

Skolebiblioteket og LK20
-mer enn
«Rett bok til rett leser»

Marit Aasen og Monica G. Mitchell
Nasjonal konferanse om lesing, 4. og 5. april 2022

Hvordan kan vi finne de gode tekstene som er tilpasset elevenes nivå, passer til tema og kan bidra til å øke elevengasjementet?

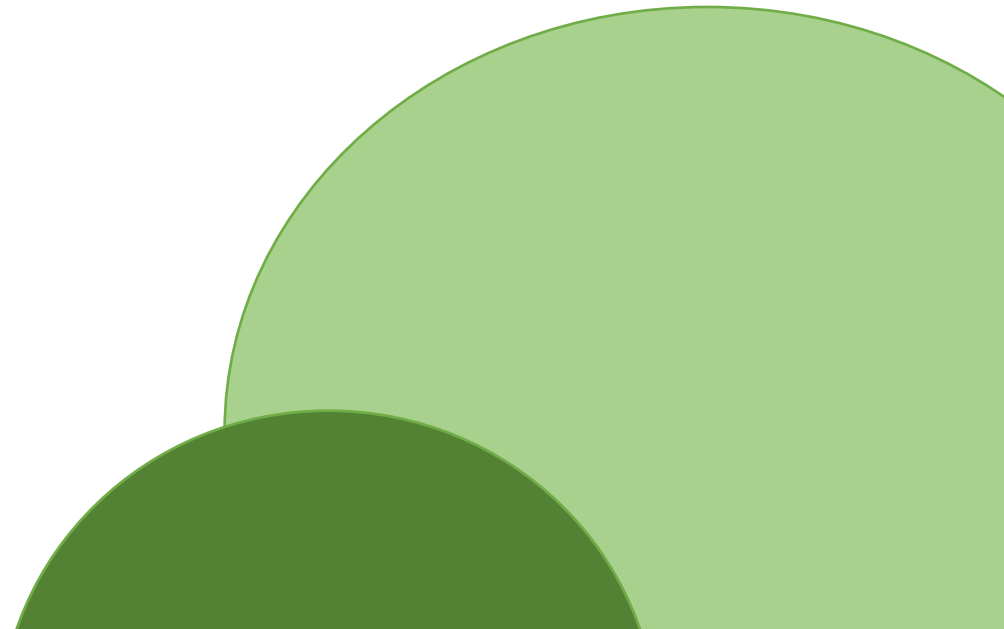
SKOLEBIBLIOTEKAR

ÅH! Dette kan jeg bruke i undervisningen!

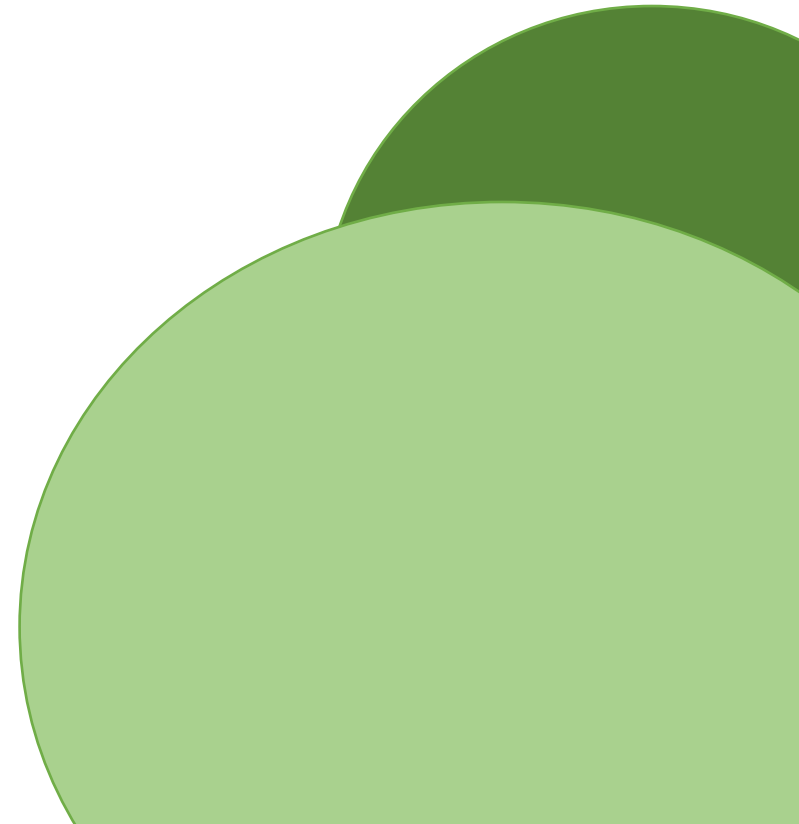
Hvorfor?

- Tilpasset undervisning, opplevelse av mestring
- Større bevissthet rundt tekst
 - Autentiske tekster og læreboktekster som skal bringe inn ulike perspektiv og representerer ulike sjangre
- Et økende fravær av lærebok
- Digitalisering
 - Tilgang til tekster
 - Mange digitale pedagogiske ressurser

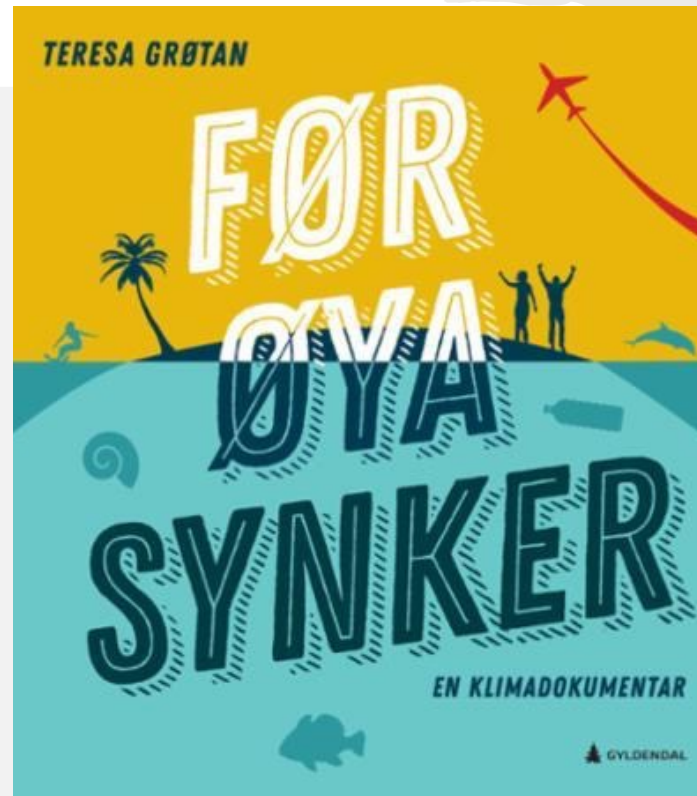
Hvordan velge når vi skal...

- tilpasse til rett nivå
- passe til tema
- passe til tverrfaglige tema
- passe til fag
- være engasjerende og
- forholde seg til komplekse læreplanmål...

Hvordan kan
skolebiblioteket
bidra?

men vi var ikke ferdige.
 For nå gikk alt av seg selv.
 Byene vokste
 utover og utover
 og så oppover og oppover,
 så alle tingene skulle få plass.
 Og da vi fikk mer plass,
 ville vi ha mer ting.
 Flere sko og pynteting
 og leketog og biler og plastfigurer og dakker.
 og vi ville ha to biler og tre biler.
 Og det var så mange av oss,
 og alle ville ha alt.
 Og da måtte vi ha mange store fabrikker
 og da ble det eksos og gass.
 -Nå er det vel nok, så vi.
 -Nå er vi vel ferdige, så vi.

Før øya synker

Jeg har reist så langt vest du kan komme i verden, til Kiribati, midt ute i Stillehavet. Kiribati er det første landet på jorda sola skinner på hver morgen. Her bor Taruru Taale (14). Jeg treffer henne hjemme på familiens gårdsplass på øya Abaiang.

Taruru sitter på en matte av palmeblad og vinner tau av skinnen fra umodne kokosnøtter. Gårdsplassen er dekket med skjell, slik vi i Norge ville hatt grus eller asfalt. En stabel med kokosmetakall ligger bak henne. Det brukes til fyttingred. Kokoskjøtt, som kalles kopra, ligger til tørk. Et par høner og en hane springer kakkende rundt.

På Abaiang finnes det ikke kafeer eller hoteller eller butikker. Her er det ikke internett, leker, sminker, idrettsanlegg eller ungdomslubber. Her er ingen biler, busser eller taxier. Det er ikke stren eller innligge vann. Hvordan er det på Abaiang? En enorm stjernehimmel, en turkis lagune, sandstrender, kokospalmer. Stilhet. Trygghet.

Jeg spør Taruru om hun har hørt at den forrige presidenten har sagt at Kiribati kommer til å bli ubeboelig på grunn av klimaendringer, og at befolkningen etter hvert må flytte.
 -For første gang stopper Taruru og ser opp fra arbeidet. Hun flytter urolig på seg.
 -Vi hører bruset fra havet. Sola glitrer mellom palmebladene.
 -Jeg vil bli her. Jeg vet bare at jeg vil bli her.

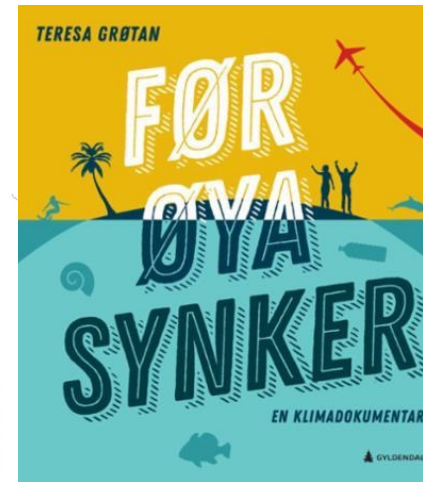
Dele koraller
 Jeg har avtalt med faren til Taruru, Yangira, å bli med ham for å fiske i lagunen. En lagune er et grunt hav omkranset av en øy. Abaiang er det som kalles an atoll, det vil si en øy av koraller som har vokst på toppen av en underjordsk vulkan.
 Vi krysser veien ved gårdsplassen og

BY
 Kiribati ligger i Stillehavet. Abaiang er en av øyene i landet. Det er mye fint med å bo der. En enorm stjernehimmel, en turkis lagune, sandstrender, kokospalmer. Stilhet. Trygghet. Men nå er de reddet for klimaendringene.

men vi var ikke ferdige.
For nå gikk alt av seg selv.
Byene vokste
utover og utover
og så oppover og oppover,
så alle tingene skulle få plass.
Og da vi fikk mer plass,
ville vi ha mer ting.
Fiere sko og pynteting
og leketog og biler og plastfigurer og dokker.
og vi ville ha to biler og tre biler.
Og det var så mange av oss,
og alle ville ha alt.
Og da måtte vi ha mange store fabrikker
og da ble det eksos og gass.
-Nå er det vel nok, sa vi.
-Nå er vi vel ferdige, sa vi.

Komplekse læreplanmål

kompetansemål i naturfag etter 7. trinn:

- foreslå tiltak for å bevare det biologiske mangfoldet i nordområdene og gi eksempler på betydningen av tradisjonell kunnskap i naturforvaltning

Leseoppdrag

1. Finn ut hvilke biologiske organismer som er truet i de tre tekstene.
2. Finn ut og beskriv årsakene til at de er truet – (årsak – virkning) – hvilke prosesser, mekanismer er virksomme.
3. Er dette troverdige kilder?
4. Hva oppnår forfatteren med å skrive i de aktuelle sjangrene?

- Skolebiblioteket er tradisjonelt knyttet til leselyst og lesestimulering
- Men skolebiblioteket kan også være en ressurs for alt tekstarbeid i skolen

Aksjon skolebibliotek

- Skolebibliotek som er en integrert del av skolens pedagogiske virksomhet
- Sentralt redskap i elevenes læring
- *Utforsking* – fra læreplanen
- Skolebibliotekaren skal samarbeide aktivt med lærerne i arbeidet med å styrke elevenes grunnleggende ferdigheter

<https://foreningenles.no/aksjon-skolebibliotek-har-gitt-innspill-til-opplaeringslovutvalget>

- Ifølge Opplæringsloven § 9-2 skal alle elever i grunnskolen ha tilgang til skolebibliotek.
 - I forskrift til opplæringsloven § 21-1 spesifiseres det at;
 - *«Skolen skal ha skolebibliotek med mindre tilgangen til skolebibliotek er sikra gjennom samarbeid med andre bibliotek. Bibliotek som ikkje ligg i skolen sine lokale, skal vere tilgjengeleg for elevane i skoletida, slik at biblioteket kan brukast aktivt i opplæringa på skolen. Biblioteket skal vere særskilt tilrettelagt for skolen.»*
-

Tilskuddsordningen og utvikling av skolebibliotek

- Delmål:
 - Blir en arena for leseglede for alle elevgrupper og i alle fag
 - Brukes systematisk i opplæringen, og bidrar til å nå målene i læreplanverket
 - Legger til rette for lesing og vurdering av trykte og digitale tekster og sammensatte tekster
 - Er en integrert og varig del av skolens pedagogiske virksomhet
 - Er innovative og fremtidsrettede

Fra rapporten:

«Tilskuddet har i hovedsak blir brukt til **økt bemanning** på skolebiblioteket. Dette gir lengre åpningstider, styrket nettverk og kompetanseheving. Det legger også til rette for at skolebiblioteket benyttes som pedagogisk verktøy og læringsarena i undervisningen.»

<https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/evaluering-av-tilskudd-til-skolebibliotek>

Hva viser forskning?

Lærere:

- mindre interessert i samarbeid med skolebibliotekar, enn omvendt
- for tidkrevende
- så ikke potensialet i å inkludere skolebibliotekarer i det pedagogiske arbeidet
- tvilte på bibliotekarens kompetanse i å planlegge læringsaktiviteter
- lite oppmerksomhet rundt bruk av flere tekster enn læreboka
- strukturer og mål for samarbeid fantes ikke i skolens planer

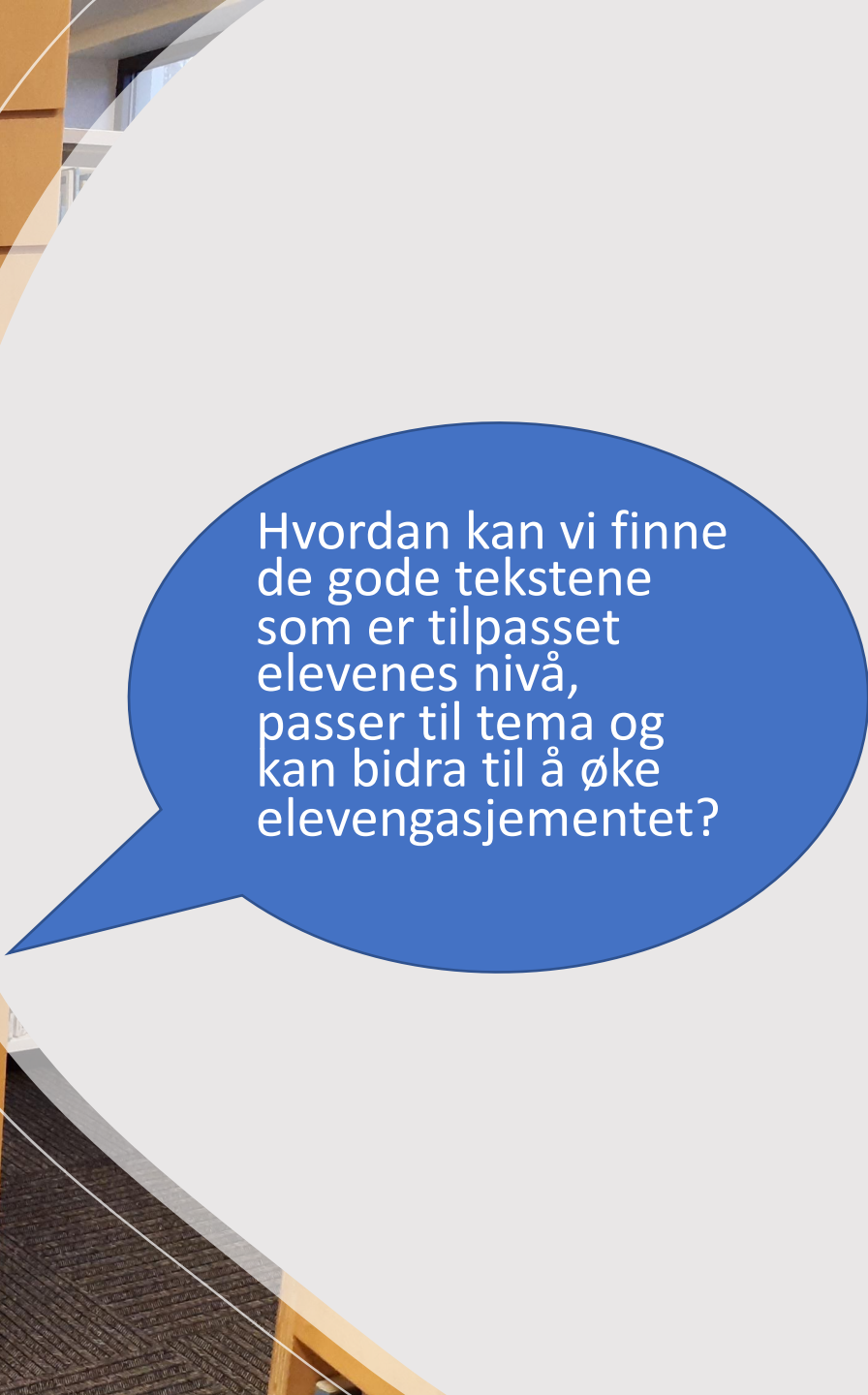
Skolebibliotekarer:

- problemer med å sette ord på hva de kan bidra med for elevenes læring
- rollen som «portvoktere» av boksamlingen
- bibliotekaren mer avhengig av samarbeid med lærerne, enn omvendt

Motsetninger, barrierer og muligheter (Eri, 2018)

For å utvikle bærekraftige partnerskap:

- deltakernes evne til å reflektere kritisk over rollene i partnerskapet
- ledere som tar selvstendige valg om å satse på skolebibliotek
- Studien viser også at for å utvikle bærekraftig partnerskap mellom lærere og skolebibliotekarere krever det mer enn bare lokale forsøk. Det må gis prioritert gjennom styringsdokumenter, læreplaner og i utdanningen av både lærere og skolebibliotekarere.

Hvordan kan vi finne de gode tekstene som er tilpasset elevenes nivå, passer til tema og kan bidra til å øke elevengasjementet?